

Verslag Rondetafelgesprek Kunsten '92, vrijdag 14 juni 2013, De Gouvernestraat, Rotterdam

“Het is goed dat uit de visiebrief van minister Bussemaker blijkt dat ze een aantal thema's van ons heeft overgenomen. Het is sowieso prettig dat ze een visie heeft”, opent Kunsten '92-voorzitter Jet de Ranitz het Rotterdamse rondetafelgesprek optimistisch.

Ook een groot deel van de aanwezigen deelt het optimisme over de visie van de minister. Maar dat betekent niet dat iedereen onverdeeld enthousiast is. “Ik zie wel veel goede aanknopingspunten, maar de brief blijft vaag”, merkt Lily Derksen van het Rotterdams Philharmonisch Orkest op. “Zo moet het extra geld blijven komen van particulieren, terwijl die geefcultuur er in Nederland helemaal niet is. “

Een ander groot struikelblok in de visiebrief zit voor een groot deel van de aanwezigen in de vrijblijvendheid als het gaat om cultuureducatie. Het wordt als een gemiste kans gezien dat daar, ondanks de grote ambities, niet meer middelen en tijd worden ingestopt. Ook vraagt men zich af of scholen wel meegaan in de grotere ambities van de minister. “Zwaarbelaste scholen krijgen er weer een taak bij. Daardoor is de faalkans heel groot. Moet een docent die al belast is die extra lessen gaan geven? Of moeten scholen docenten gaan inhuren? En van welk geld dan? En wanneer en hoe?” Volgens Marianne van de Velde van Music Matters spelen uiteindelijk de ouders de belangrijkste rol als het gaat om de cultuureducatie van hun kind. Het gevaar bestaat dat ouders voor die taak steeds meer naar de school gaan kijken.

Toch is er om de ambities van de minister waar te maken vooral een cultuuromslag nodig binnen de scholen. En er zijn betere docenten nodig. Want op de PABO krijgen docenten geen cultuur mee. “En als je als docent een andere leerkracht in wil huren, omdat je niet hebt geleerd hoe je een liedje moet zingen in de klas, dan zegt de directeur: ‘Daar hebben we geen geld voor.’” De Ranitz geeft aan dat daar tussen overheid en vakonderwijs wel over wordt gesproken.

Een ander probleem is de afstemming tussen scholen en aanbieders. Om echt op scholen aanwezig te zijn, is lastig, zegt Moniek Merx van Maas. Dat komt ook, zegt cultuurscout Sanne Lansdaal, omdat het aanbod zo hap-snap is. Er is aanbod vanuit het Cultuurtraject, vanuit de grote instellingen, vanuit kleine, meer wijkgerichte initiatieven. “Scholen verzuipen daarin. Daarom is het goed als vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd.” Bram de Ronde van Maas signaleert nog een probleem: “Toen ik laatst bij een cultuureducatiebijeenkomst was, was er maar één school. We kunnen aan deze tafel van alles willen, maar als de scholen niet willen of kunnen, of als er geen vraag is, dan hebben we wel een probleem. Het aanzwengelen van de vraag zou dus prioriteit moeten krijgen.”

Jet de Ranitz brengt het gesprek op talentontwikkeling. Zijn er op dat onderwerp kansen of problemen in Rotterdam? Moniek Merx wijst op de aansluiting tussen MBO en HBO-theaterscholen. De mensen die van dat MBO komen zijn voor haar als theatermaker interessant, maar de kloof tussen die twee opleidingen is nog te groot. Voor Hugo Dirkson van Jazzpodium Rotterdam zou de lat binnen muziekopleidingen misschien wat hoger komen te liggen als er wat minder waren.

Sarah van der Tolen van Witte de With wijst op de koppeling tussen talentontwikkeling en ondernemerschap in de brief van Bussemaker. “Daarin staat een ondernemerschapcoach opgenomen. Maar hebben we die echt nodig? Misschien is de geefcultuur niet zo groot, maar wij bij Witte de With merken echt dat de betrokkenheid van het bedrijfsleven groter wordt, bijvoorbeeld bij de benefietdiners die we organiseren.”

Ook anderen wijzen op de kansen die er voor instellingen in de stad liggen om bruggen te slaan naar andere sectoren. Daar ligt ook een maatschappelijk belang voor de kunst. Wat daar soms wel bij in de weg staat is de imagoschade die het vorige kabinet heeft veroorzaakt.

Daarom, zegt Marianne Berendse van Scapino, moeten de kunsten zelf uit dat frame stappen. “Omdat we erbij gebaat zijn als sleutelorganisaties en gemeente samen beter met ons samenwerken. We kunnen met hen in gesprek komen als we ons afvragen welke vraag er bij hen ligt. Wat is hun vraagstuk, waarmee we hen kunnen helpen? Tot sociale vraagstukken kunnen wij ons als cultuurinstelling immers prima verhouden.” Bram de Ronde vult aan: “Je moet niet alleen maar uitventen wat jij als instelling bent, maar vooral tonen wat je aan waarde kunt toevoegen.”

Volgens deelraadslid Elly de Heer ligt daar misschien wel een faciliterende rol van de overheid. “Niet alleen scholen moeten hun vragen leren formuleren, maar ook instellingen of bedrijven die iets van kunstenaars zouden willen. Er moeten verbindingen gemaakt en daar ligt wel een rol voor de overheid.” Cultuurscout Sanne Lansdaal: “Als scouts proberen we die verbindingen al te leggen. Zo organiseerden we een crisisfeest waarin ondernemers uit de culturele sector en bobo’s en ondernemers uit andere sectoren samen keken hoe ze elkaar konden helpen. Op lokaal niveau gebeurt er dus echt al heel veel. Datzelfde geldt voor grote instellingen als de Rotterdamse Schouwburg. Het is vooral lastig voor het niveau daartussen in.” Het probleem is, zegt Mickel Beckers van de gemeente Rotterdam, dat het niet de taak is van de overheid om relaties te leggen tussen cultuur en bedrijfsleven. Dat maakt nou juist deel uit van dat ondernemerschap en de gemeente heeft daar simpelweg het geld niet voor. Het hoeft ook niet om geld te gaan, zeggen anderen, maar de gemeente kan wel helpen relaties te leggen. Ze is immers ook een partij in dat speelveld. Inez Boogaarts (Rotterdamse Raad voor Kunst & Cultuur rrc): “Je kunt als gemeente ook zeggen: we hebben niet veel geld, maar we vinden het wel belangrijk. Dat heeft al een andere insteek dan: we hebben geen geld, maar het interesseert ons verder ook niets. Dan gaat het bedrijfsleven ook niet bijspringen.”

Het gesprek komt op internationalisering en de creatieve industrie die voor een moderne havenstad een grote rol zouden kunnen spelen. De gemeente heeft echter het internationaliseringsbeleid uit geldgebrek laten liggen. Mickel Beckers: “Hopelijk verandert er wat dat betreft iets na de verkiezingen. Hopelijk ziet de politiek dat we daar de slag gemist hebben en dat we daar misschien iets meer op zouden moeten inzetten.” Lily Derksen (Rotterdams Philharmonisch): “Zeker voor een havenstad is internationalisering heel belangrijk. Al was het maar om je kwaliteit internationaal te kunnen toetsen. En de kennis die je in het buitenland opdoet, kun je weer mee terugnemen naar hier.”

Als het gaat om de kracht van de creatieve industrie zijn de meningen meer verdeeld. Een deel van de aanwezigen vindt dat er veel gebeurt door zzp’ers die zowel autonoom als commercieel werken en zo een brug slaan tussen de twee werelden en op het gebied van crossovers. Anderen zijn wat sceptischer over de kracht van de Rotterdamse creatieve industrie. Inez Boogaards (RvC): “Ik heb al heel veel initiatiefjes, websites, een federaties voorbij zien komen. Maar we hebben de slag gemist, dat hebben ze in het noorden van de Randstad beter voor elkaar. Onder architecten en vormgevers is er de afgelopen jaren een enorme kaalslag geweest. De verwachtingen zijn gigantisch, we praten er heel veel over, maar echt tot succes leidt het niet.” Mickel Beckers (Gemeente Rotterdam): “De architectuur is op dit moment inderdaad zeer zorgwekkend, maar we hebben wel een bloeiende game-industrie. Ook dat is creatieve industrie. Zij leggen nu bijvoorbeeld verbindingen met de zorgsector. Ik vind dat interessante ontwikkelingen.”

De vraag is, zegt Eric Pals van het Ro Theater, of je als overheid dat soort ontwikkelingen af zou moeten willen dwingen. Hij geeft Berlijn als voorbeeld: dat ging pas echt bloeien toen de stad het idee losliet dat je creativiteit actief aan moet trekken. Op het moment dat ze alleen gingen faciliteren begon het te lopen. Melanie Post van Ophem (rrc): “Daarom had Rotterdam eerder zo’n grote aantrekkingskracht. Omdat er bijvoorbeeld actief gebruik werd gemaakt van leegstand. Dat is niet meer zo.” Sommigen geven aan dat voor culturele instellingen de huur te hoog aan het worden is.

Volgens de gemeente zijn vraag en aanbod echter in evenwicht. “Maar mocht dat echt een probleem zijn, dan moeten we er wat aan doen.” Inez Boogaarts (rrkc): “Er staan heel veel vierkante meters leeg. Die kun je inzetten door te zeggen: we hebben als stad misschien geen geld te bieden, maar wel vierkante meters. Dat heeft Berlijn ook gedaan.”

Marianne Berendse van Scapino wijst er nog eens op dat de grootste potentiële succesfactor van de creatieve industrie en van de cultuursector samenwerking is. Daarom moet er nog eens goed gekeken worden wat de onderlinge verbindingen zijn, zegt ze, maar ook naar wat de verbindingen zijn met andere gebieden. “Met de havens of met het Erasmus Medisch Centrum hebben we al natuurlijke partners in huis. We moeten op een andere manier in actie komen.” Die oproep wordt gedeeld. Bram de Ronde (Maas): “We zien cultuur vaak als iets apart. Maar we moeten veel meer laten zien dat we ook een meerwaarde hebben voor andere terreinen.” Eric Pals (Ro Theater) vertelt dat binnen het directeurenoverleg een werkgroepje bezig is precies die meerwaarde op papier te zetten met het oog op de verkiezingsprogramma’s voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Jet de Ranitz vraagt of er nog onderwerpen gemist zijn. Ellen Walraven, de nieuwe directeur van de Rotterdamse Schouwburg, houdt nog een pleidooi voor de autonome kunst: “Als iedereen met minder geld moet, moeten we inderdaad de oude gedachten los laten en een nieuwe praktijk opzetten. Maar je moet ook blijven knokken voor de kunst. Je moet oppassen dat binnen die nieuwe verbindingen kunst nog wel voorkomt. Bussemaker ziet kunst als panacee voor van alles en nog wat. Maar dat kan alleen door de onafhankelijke, inhoudelijke waarde van kunst. Juist daar komt die toegevoegde waar uit voort. Kunst is meer dan: u vraagt en wij draaien.”

Tot slot wijst Inez Boogaarts (rrkc) er nog op dat het op dit moment van belang is de banden met de politiek stevig aan te halen. “En niet alleen bij degenen die cultuur al leuk vinden, maar juist bij de partijen die je een beetje bij de les moet houden. Ook zij willen geïnformeerd worden. Nodig ze niet alleen uit voor voorstellingen, maar ga daadwerkelijk met ze in gesprek. En niet alleen in dat korte moment voor de verkiezingen. Ga voor de diepte-investering.”